

"Eğer vaktiyle o "Ene"nin şiddetli bir terbiye ile başı kırılmaz ise büyür, insanın vücudunu yutar. Eğer milletin de enaniyeti inzimam ederse, Sâniin emrine karşı mübarezeyle çıkar. Tam manasıyla bir şeytan olur. Sonra, halkı da kendisine kıyas eder, esbabı da o kıyasa dahil eder, büyük bir şirke düşer. El-iyâzü billâh!" izah eder misiniz?

"Eğer vaktiyle o "Ene"nin şiddetli bir terbiye ile başı kırılmaz ise büyür, insanın vücudunu yutar. Eğer milletin de enaniyeti inzimam ederse, Sâniin emrine karşı mübarezeyle çıkar. Tam manasıyla bir şeytan olur."

Üstadımızın "enaniyet-i neviyye" ifadesinden hareket ederek, burada geçen "millet" kelimesini, "insan nevi" olarak anlayabiliriz.

İnsan, Allah'ın kulu olduğunu unuttuğunda, gurur ve kibir yoluna girmiş olur. Böylece, dilediğini yapmakta kendini serbest bilir. Bu isyan yolunda attığı her adım, onu cehenneme biraz daha yaklaştırırken, enaniyetini de biraz daha kuvvetlendirir. Kimseye karşı sorumlu olmadığını sanması onu her geçen gün biraz daha yoldan çıkarır.

İnsanlık gibi büyük bir şerefe mazhar olduğundan gaflet eden kişi, bunun şükrünü yerine getirmediği gibi, diğer canlıların onun hizmetine verilmiş olmasını da bir nimet, bir ihsan olarak değerlendiremez. Sanki, "kendisinin insan olması tabii, onların da ona hizmet etmeleri gerekli" imiş gibi tuhaf bir ruh halatine girer. "Arı bana bal yapmaya, koyun süt vermeye, at beni taşımaya, öküz tarlamı sürmeye mecburdurlar." der gibi bir kibre kapılır. İşte böyle bir ruh haline Üstat hazretleri enaniyet-i neviyye diyor. Bu enaniyete kapılan bir insan, bitkileri, cansız varlıkları ve onların eliyle nail olduğu nimetleri hiç dikkate almaz.

Büyüklik taslayarak geçen böyle bir ömür, onu kulluk şuurundan gittikçe uzaklaştırır. Ve sonunda, "Sâniin emrine karşı mübarezeyle çıkar. Tam manasıyla bir şeytan olur."

"Sonra halkı da kendisine kıyas eder, esbabı da o kıyasa dâhil eder, büyük bir şirke düşer. El'iyazübillah!"

Burada geçen halk kelimesi toplum manasına değil, mahlukat manasınadır. Yani, böyle bir insan bütün mahlukatı da kendi başına buyruk addeder. stadin ifadesiyle onlara “müstakil bir ağa nazarıyla bakar.”

“M'min olan zt, mna-yı harfiyle, yani gayre bir hdim ve bir let sıfatıyla kinata bakıyor. Kfir ise, mna-yı ismiyle, yni müstakil bir “Ağa” nazarıyla leme bakıyor.” Mesnev-ı Nuriye

Nurlarda geçen řu örnek bu konunun anlaşılmasına yardım eder:

“Mesel, nasıl mrye mahsus tek bir palaska veyahut bir tek düğmeye mlik olmak için onları yapan bütün fabrikalara mlik olmak lzımdır ki, onlara hakik mlik olsun. Yoksa o boşboğaz başı bozuktan, "mr malıdır" diye elinden alınıp, tecziye edilir.” Sözler , Yirmi İkinci Söz

Ben kendime malikim diyen, herkes kendine maliktir demeye mecbur olur.

“Büyük bir şirke düşer.” ifadesinde geçen “şirk” kelimesinin çok yönlü manaları vardır.

şirk, sadece puta tapma demek değildir.

Mesela, emrinde çalışan kişiler hakkında “Ben olmasam bunlar a kalırlar.” diyen kişi Rezzakiyette Allah şirk koşmuş olur.

řu hastaları ben iyileştirdim diyen bir doktor, şafi ismine şerik koşmuş gibi olur.

Sebeplere tesir veren, meyveleri ağacın, insanları ebeveynin, balıkları denizin yaptığını sanan kişi de şirk yolundadır.

Bu gibi nice şirklerin temeli, insanın kendini kendine malik zannetmesi ve onun eliyle yaratılan hayırlara sahip çıkması yatar. Bütün bunlar enenin yanlış kullanılmasının zehirli meyveleridir.